

Горофьянюк Инна. Вербализация концепта ГОЛОД в диалектных автобиографических текстах.

В статье проанализированы вербальные способы концептуализации голода в диалектной речи на материале 37 текстов-воспоминаний очевидцев Голодомора, записанных экспедиционно в 34 населенных пунктах Винницкой, Хмельницкой, Житомирской и Черновицкой областей. Установлено, что концепт ГОЛОД является единицей ментальных ресурсов коллективного сознания украинцев и его вербализация представляет личностную интерпретацию исторического опыта народа. Исследованы способы вербализации понятийно-ценностного и образно-ценностного составляющих концепта ГОЛОД. Понятийно-ценностная составляющая концепта вербализирована именем концепта, членами синонимического ряда имени концепта, включая дериваты других частей речи, свободными словосочетаниями. Образно-ценностная составляющая концепта реализуется на основе образных метафор, представляющих персонификацию голода. Наблюдения над аксиологическим планом концепта продемонстрировали оценку явления говорящим как аномального, она сформирована из следующих элементов: отсутствие привычной пищи, употребление в пищу недопустимых в привычных условиях продуктов, каннибализм, спланированность этого явления. Аномальность голода предопределяет оправдания нарушения устоявшихся обычаев и норм поведения.

Ключевые слова: концепт, когнитивная диалектология, текст, вербализировать, понятийно-ценностная составляющая концепта, образно-ценностная составляющая концепта.

Horofyanyuk Inna. Verbalization of the Concept of HUNGER in the Dialect Autobiographical Texts.

The article analyzes verbal ways to conceptualize hunger in dialectal speech on the material of 37 texts-memories of witnesses of Holodomor recorded expedition in 34 settlements of Vinnytsia, Khmelnytsky, Zhytomyr and Chernivtsi regions. It has been established that the concept HUNGER is a unit of the mental resources of the collective consciousness of Ukrainians and its verbalization is personal interpretation of the historical experience of the people. The ways of verbalization of conceptual-value and figuratively-value components of the concept of HUNGER have been studied. Conceptual-value component of the concept is verbalized by the name of the concept, members of its synonymic row, including derivatives of other parts of speech, free phrases. Figuratively-value component of the concept is realized on the basis of metaphors, representing the personification of hunger. Observations on the axiological terms of the concept have demonstrated assessment phenomena of a person as abnormal, it has been comprised with the following elements: the absence of a familiar food, eating products invalid in a familiar environment, cannibalism, well-planned of this phenomenon. The anomalous character of hunger predetermines justify the violation of the established customs and norms of behavior.

Key words: concept, cognitive dialectology, text, verbalize, conceptual-value component of the concept, figuratively-value component of the concept.

Анастасія Гуцол
(Чернівці)

УДК 811.111:81'37:159.955

**КОГНІТИВНА КАРТА МАТРИМОНІАЛЬНОГО
КОНФЛІКТНОГО ХУДОЖНЬОГО ДИСКУРСУ**

Здійснено статистичний аналіз концептуального простору матримоніального конфліктного художнього дискурсу, в результаті якого зафіксовано системні зв'язки між концептами. Наявність відношень між концептами чи їх фрагментами є універсальною та, в той же час, унікальною характеристикою концептуальної системи дискурсу певного типу. Такі зв'язки можуть бути статистично сильними, середніми та слабкими, а їх сукупність вибудовує унікальну когнітивну карту матримоніального конфліктного художнього дискурсу. У статті розглядаються середні міжконцептуальні зв'язки. Відношення між концептуальними елементами є невід'ємною складовою концептуального простору і характеризується унікальною здатністю останніх створювати у концептуальній системі певну карту на основі найтиповіших системних зв'язках.

Ключові слова: когнітивна карта, міжконцептуальні зв'язки, матримоніальний конфліктний художній дискурс.

Постановка проблеми. З огляду на динамічний розвиток антропоцентричної парадигми особливість сучасного мовознавства полягає у підвищеній увазі до прагматичних та динамічних аспектів мови у їх зіставленні із людиною, її мисленням, культурою та свідомістю. Саме тому одним із напрямів досліджень у межах когнітивно-дискурсивної парадигми є аналіз комунікативних функцій концептів, їх динамічних особливостей у дискурсі, в тому числі і матримоніальному, який презентує спілкування між комунікантами зі статусно-рольовими конфігураціями чоловіка та дружини.

Сфера діяльності людини відбивається в її мовних іпостасях, що корелює із когнітивними механізмами у вигляді складної системи концептів та їх взаємозв'язків, сукупність яких утворює концептосистему. Дослідження цієї дискурсивно специфічної конфігурації концептів є одним із **актуальних** питань сучасної дискурсології, концептології та когнітивної лінгвістики.

Спроба реконструкції концептопростору матримоніального конфліктного художнього дискурсу (МКХД) ґрунтується на уявленні про здатність концептів встановлювати найрізноманітніші зв'язки між собою, які відіграють провідну роль в генезисі концептопростору. Відношення між концептами, як правило, не залежать від конкретної мовної особистості – вони наявні у ментальному світі будь-якого представника певної лінгвокультури. Взаємозв'язки концептів можуть бути представлені крізь призму когнітивної карти певного дискурсу, де ключовими елементами виступають значущі (або домінантні) концепти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сам термін «когнітивна карта» виник задовго до появи когнітивної лінгвістики і належить американському психологу Е. Толмену [15]. Суть його досліджень полягала у відстеженні навиків «орієнтування» тварин у лабіринті, що свідчило б про формування особливої структури, яку можна назвати когнітивною картою середовища. Вважаємо термін адекватним та придатним для представлення ієрархічної структури концептопростору МКХД у вигляді специфічної концептосистеми.

Питанням типології зв'язків в межах системи концептів певного дискурсу займалось багато вчених. М. В. Нікітін в якості концептуальних зв'язків називає відношення класифікації та імплікації, де імплікаційні зв'язки виражають реальні зв'язки об'єктів дійсності, «залежності, взаємодії між речами, між частиною і цілим, між предметом і ознакою, між ознаками» [7, с. 104]. З. Д. Попова та Й. А. Стернін говорять про концептуальні відношення подібності, відмінності та ієрархії [10, с. 18]. Свою типологію зв'язків пропонує В. Б. Гольдберг, виділяючи відношення суміщення, включення, перетину, близькості, контрасту [2]. Ю. С. Степанов вказує, що концепти в концептосфері перетинаються, причому в основі такого «перетину» (імплікації) лежить або спільний смисл, або спільна структурна ознака [13, с. 398]. На думку А. М. Приходька слід розрізняти три типи відношень: субординації, координації та імплікації. Відношення субординації встановлюється за принципом гетерономії (значення накладаються один на одне за формулою « $X \in M$ »: концепт X належить множині M); відношення координації характеризує рівнозначність / рівноцінність концептів в межах їх дистрибутивних конфігурацій (зв'язок встановлюється між концептами із однаковою значущістю в межах досліджуваного контексту); відношення імплікації засноване на принципі «ціле – частина» (концепт із більшим вміщує концепт із меншим «об'ємом») [11, с. 250–251]. Схожу класифікацію пропонує Ю. М. Караулов, стверджуючи, що зв'язки між ментальними одиницями зводяться до трьох основних типів: привативна опозиція (включення), еквіполентна опозиція (пересічення), диз'юнктивна опозиція (відсутність спільних елементів) [3, с. 211].

Ю. С. Степанов вказує, що зв'язки між концептами можуть бути як природними, так і встановлюватись логічним шляхом. Для зв'язків, встановлених логічним шляхом, характерна імпліцитність у репрезентаціях, обов'язковість логічних операцій. Природні зв'язки між концептами зазвичай виражаються мовними засобами експліцитно: словами, пареміями, фразеологізмами, неологізмами, афоризмами та ін. [13, с. 600].

Утім, в межах нашої розвідки послуговуємось типологізацією концептуальних зв'язків І. М. Осовської, яка виокремлює відношення перетину, координації, слідування та каузації [8], що, на нашу думку, найбільш органічно передає палітру міжконцептуальних зв'язків в основі когнітивної карти дискурсу.

Мета статті полягає у дослідженні концептосистеми МКХД та втілюється у **завданнях**: 1) здійснити статистичний аналіз вербалізаторів концептів у МКХД; 2) виявити системні зв'язки між концептами; 3) сформувані когнітивну карту МКХД; 4) описати статистично середні концептуальні зв'язки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фіксуєчи складові конкретного сегмента картини світу в ментальному просторі мовця, когнітивна карта репрезентує їх ієрархію, взаємодію та принципи організації на рівні когніції. Таке картування / мапування відображає певні базові знання комуніканта про той чи інший феномен у його свідомості, забезпечуючи продукування та сприйняття інформації. З цього приводу О. С. Кубрякова пише, що «ключ до розуміння мисленнєвих категорій і категорій нашого досвіду лежить в аналізі мовних даних – адже саме вони відображають і об'єктивують те, що вже було опрацьованим людським розумом» [5, с. 84].

Очевидно, побудова когнітивної карти МКХД дасть змогу виявити більш та менш значущі концепти, прослідкувати динаміку їх кореляцій та проаналізувати окремі «пучки» концептів, які загалом утворюють складну багаторівневу концептосистему, в якій кожен складовий елемент займає своє місце та відіграє певну роль під час збереження та використання інформації.

Говорячи про концептосистему дискурсу, вважаємо, що відношення між автохтонами (ключовими дискурсотвірними концептами) настільки ж реальні, наскільки реальні і самі компоненти концептосистеми. В. Б. Гольдберг відмічає: «Семантичні відношення і зв'язки між вербальними елементами можна вважати мовним сигналом змістового відношення між елементами концептосфери або між ознаками у змісті концептів, тому що через семми і семи мова виражає зміст концепту, його ознаки» [2, с. 102].

Процедура дослідження концептосистеми МКХД полягала у виокремленні та подальшій категоризації за поняттєвою ознакою усіх концептів. Для встановлення значущості цих концептів та їх ролі в межах МКХД застосовувався критерій χ^2 , величина якого дала змогу визначити 860 автохтонів МКХД. Наступним кроком є фіксування наявності та ступеня сили міжконцептуальних зв'язків.

Як правило, для виявлення ступені близькості концептів за основу береться регулярність концептуальних зв'язків, тобто їх частотність [9; 12; 14 та ін.]. Вважаємо, що встановлення зв'язків та визначення їх сили потребує застосування надійніших та більш перевірених методів, а саме методів статистичного аналізу, що дозволяють звести суб'єктивність дослідження до мінімуму. Для цього використовуємо кореляційний аналіз, згідно з яким чим ближче величина кореляції наближається до 1, тим тісніші зв'язки між досліджуваними елементами [6, с. 151] (див. Табл. 1)

Таблиця 1

Дані кореляційного аналізу міжконцептуальних зв'язків у МКХД

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Zeit	x	0,46	0,55	0,69	0,79	0,7	0,24	0,45	0,91	0,41	0,67	0,68
2	Gefühl		x	0,14	0,75	0,56	0,21	0,59	0,74	0,83	0,48	0,17	0,61
3	Fest			x	0,59	0,33	0,25	0,18	0,09	0,16	0,13	0,14	0,27
4	Geld				X	0,85	0,37	0,32	0,65	0,5	0,15	0,47	0,26
5	Arbeit					x	0,37	0,25	0,47	0,58	0,11	0,42	0,27
6	Studium						x	0,1	0,07	0,14	0,17	0,12	0,21
7	Erholung							x	0,29	0,34	0,29	0,18	0,45
8	Bewertung								x	0,43	0,62	0,76	0,4
9	Beziehung									x	0,4	0,42	0,72
10	Bewegung										x	0,25	0,14
11	Aussehen											x	0,21
12	Anfang / Ende												X

Під час здійснення кореляційного аналізу слід взяти до уваги т. зв. число ступенів свободи, яке в нашому випадку складає $12 - 2 = 10$. При $df = 10$ мінімально значущий коефіцієнт

кореляції рівний 0,58 ($P = 0,05$) або 0,71 ($P = 0,01$) [6, с. 171]. Наведені статистичні аксіоми дозволяють вважати, що величина коефіцієнту кореляції, вища за 0,71, позначає тісний зв'язок між досліджуваними елементами, величина між 0,58 до 0,71 характеризується середніми зв'язками, а показники менше 0,58 є елементами із незначною силою взаємозв'язку. Схематичне зображення даних представляє взаємозв'язки автохтонів МКХД, де жирною лінією позначаються сильні, звичайною – середні, а пунктирною – слабкі зв'язки, які, однак, наближаються до середніх.

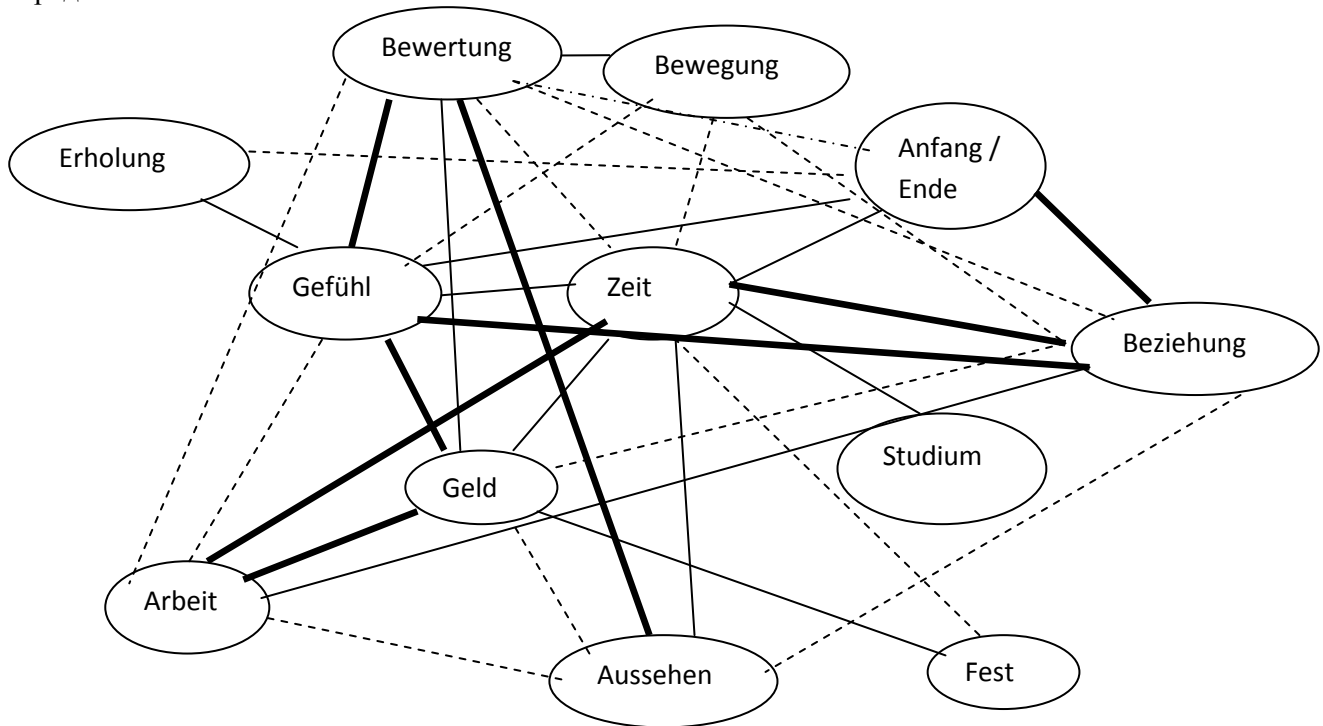

Рис. 1. Когнітивна карта МКХД

Виявлена структура дозволяє реконструювати найтипівіші поєднання дискурсотвірних концептів, що характеризує та водночас вирізняє один різновид дискурсу від іншого.

Проте встановлення наявності, а також визначення сили зв'язків між концептами не дає змоги говорити про їх смислове навантаження, яке проявляється на базі певного контексту, адже тільки в контексті можна зрозуміти суть та тип відношень між конститuentами. Зв'язки між концептами формують новий смисл, який можна визначити лише логіко-семантичним аналізом. Концептуальні зв'язки збагачують зміст і наповнення концептів, що знаходить своє вербальне втілення у конотаціях ключових слів [1, с. 156–166].

Так, середніми за інтенсивністю зв'язками пов'язані між собою концепти ERHOLUNG та GEFÜHL, адже почуття, відображаючи внутрішній світ індивідуума, залежать і від способу його життя в той час, як відпочинок відіграє регенеративну функцію для організму. Логіко-семантичний аналіз уривків засвідчує переважання зв'язку координації: «*Du musst mir sagen, was dir wichtiger ist. Deine Musik oder die Liebe.*». Однак, як видно із прикладу, почуття та відпочинок можуть бути взаємовиключними в ситуації, коли це не задовольняє партнера. Тут постає питання вибору: довести щирість своїх почуттів можна лише відмовившись від звичного виду відпочинку (музики), що і спричинює конфлікт.

Сильні зв'язки демонструють концепти ARBEIT та BEZIEHUNG. З одного боку, робота – це матеріальний бік сімейного добробуту, а також одна із основних передумов побудови та збереження стосунків: «*Sobald ich Arbeit hab. Du kannst dich drauf verlassen.*». Цей приклад, презентуючи каузативний концептуальний зв'язок, ілюструє ситуацію консенсусу, де чоловік запевняє дружину, що як тільки він отримає роботу, у них усе налагодиться. З іншого боку, надлишкова професійна зайнятість одного із партнерів може негативно позначитись на особистих стосунках, що виражається зв'язком концептуального перетину: «*Dein einziges*

Problem ist, dass du mit dem scheiß Job verheiratet bist.». Метафоризований перетин концептів BEZIEHUNG та ARBEIT підтверджує незадоволеність одного із партнерів такою ситуацією: *«Das ist mein Laden! – Ich hab dir vertraut. – Ja, aber nicht aus Nächstenliebe, sondern damit ich den Kopf hinhalte, wenn der Laden den Bach runter geht. – Die Firma steht da wie eine Eins! Unsere Zahlen... – Ja, jetzt. Aber als du mir die Firma überschrieben hast, warst du kurz vor der Pleite...».*

Статистично середніми зв'язками поєднана діада GELD – FEST, характеризуючись саме зв'язком перетину: *«Verdammt, ich habe 20.000 Franken in diese Hochzeit investiert, will dich in die Familie aufnehmen und du gehst lieber zum Militär?». Конфліктна ситуація стала наслідком скасування весілля, спричиненого небажанням партнера офіційного укладення шлюбу. Жінка вбачає у цьому зраду, адже вона прагнула мати сім'ю і навіть погодилась взяти на себе фінансові витрати.*

Середній зв'язок демонструють і концепти ZEIT та ANFANG / ENDE. Певний відрізок часу об'єктивно має початкову та кінцеву точку, оскільки усе має початок і кінець, зокрема у тій формі, у якій його сприймає індивід за допомогою ряду когнітивних механізмів. Концепт ZEIT, перетинаючись із концептами ANFANG / ENDE, об'єктивує у свідомості комунікантів різні поняттєві оболонки: *«Ist meine Fernsehzeit vorbei?». У прикладі йдеться про взаємодомовлений розподіл часу телевізійного перегляду, спричинений неспівпадінням смаків та уподобань. Фіксуємо й зв'язок концептів ZEIT і BEZIEHUNG, що свідчить про абстрактний розгляд часу як темпорального проміжку співіснування, тривалості стосунків: «Wir hatten eine gute Zeit miteinander, Hanna. Aber es ist vorbei».*

Поєднання концептів BEWERTUNG і GELD, демонструючи концептуальний зв'язок слідування, свідчить, що гроші займають важливе місце у житті німецького подружжя: *«Das bezahlst du mir, du Penner; Während ich Geld verdiene, kannst du sogar deinen Arsch nicht aus dem Bett heben...». У першому прикладі бажання дружини придбати певну річ штовхає її до вербалізації негативної характеристики чоловіка через відмову останнього, у другому приписуваний собі чоловіком вищий статус «годувальника» аргументує його критику партнерки.*

Статистично середні зв'язки, що характеризуються концептуальним зв'язком перетину, фіксуємо між концептами ANFANG / ENDE та GEFÜHL. Вони свідчать про актуальність для МКХД почуттєвої основи, її видозмін, згасання одних та пробудження інших почуттів: *«Ich fange an, dich zu hassen, damit ich dich weniger liebe; Hör auf mit dem Selbstmitleid!».*

Каузацийний зв'язок пов'язує концепти ZEIT та AUSSEHEN: *«Mit deiner schlampigen Figur gehst du mir gegen die Natur. Mir fällt bei dir nichts anderes ein, als Tag und Nacht nur brav zu sein».* Конфліктна ситуація виникає на ґрунті незадоволення чоловіка худорлявою статурою дружини, яку він повинен терпіти тривалий час.

Кореляційний аналіз виявив середній концептуальний зв'язок ZEIT – GELD: *«Die Kleider kosten mehr, als ich in einem halben Jahr für uns beide ausgebe; Also, diese 10.000 Mark, die du von mir bekommen hast, damals vor 5 Jahren, als ich in Rostock das Turnier gewann, das Gründungsdarlehen, erinnerst du dich?». Представлена у прикладі ситуація презентує розподіл сімейного майна, історичне встановлення обставин поповнення сімейного бюджету кожним із її членів.*

Концептуальна пара ZEIT – STUDIUM характеризується каузальним зв'язком, який репрезентує поєднання часу із навчанням. У матримоніальній інтеракції конфлікт розгортається між партнерами щодо дітей з приводу кардинально протилежних поглядів батьків на ситуацію: *«Er war also nicht in der Schule?! – Er hatte keine Zeit. – Er hat genug Zeit».* Один з батьків не приховує обурення та розчарування в поведінці сина, інший підтримує та захищає останнього.

Відпочинок займає важливе місце не тільки в сімейному житті, а й у житті особи загалом. Зазвичай вимога партнера змінити свої уподобання спричинює конфронтаційну ситуацію, на концептуальному рівні об'єктивуючи зв'язок перетину між концептами ERHOLUNG та ANFANG / ENDE: *«Hör doch auf mit dem Spiel. Du hast nie was von Fußball verstanden».*

Середнім за інтенсивністю зв'язком перетину об'єднані концепти BEWERTUNG і BEWEGUNG: *«... wie so ein Duracellhase durch das Haus rennt?». Конфлікт виникає на тлі внутрішнього спротиву дружини щодо її функції домогосподарки у сім'ї, де вона, порівнюючи себе із рекламним зайцем, описує свою важку працю. Концептуальний каузативний зв'язок помічаємо у прикладі: *«Als ich dich noch nicht kannte, dachte ich, du interessierst dich nur für Sex**

Als ich dich dann besser kennen gelernt hab, dachte ich, dass du mich wirklich liebst und dass das mit uns was Besonderes ist. Und dann erwisch ich dich, wie du mit meiner Tante rummachst. Klar gab es ein paar Missverständnisse und ich bin auch nicht perfekt. Aber jetzt möchte ich nur, dass du weggehst ... ». Результатом негативної оцінки, сформованої дружиною про свого чоловіка, є бажання розлучитися.

Висновок. У дослідженні виявлені статистично підтвержені середні концептуальні зв'язки у концептосистемі МКХД та на цій підставі реконструйована його когнітивна карта. Засобами кореляційного аналізу встановлено 11 пар концептів, більшість з яких демонструють зв'язок перетину. Найпродуктивнішим слід вважати концепт ZEIT, за участі якого існують 5 середньо значущих зв'язків із іншими концептами в межах концептуального простору МКХД. Важливим є сформований в когнітивній карті МКХД ланцюг GEFÜHL – ZEIT – ANFANG/ENDE – GEFÜHL. **Перспективу** вбачаємо у побудові когнітивних карт інших різновидів конфліктного дискурсу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Ю. Д. Коннотация как часть прагматики слова / Ю. Д. Апресян // Избранные труды. Интегральное описание языков и системная лексикография. – Т. 2. – М. : Шк. «Яз. рус. культуры», 1995. – С. 156 – 177.
2. Гольдберг В. Б. Структурные связи как компонент языковой картины мира / В. Б. Гольдберг // Филология и культура: материалы междунар. конф. 12-14 мая 1999 г./ Отв. ред. Н. Н. Болдырев. – Ч. 1. – Тамбов : Изд-во Тамбов. гос. у-та, 1999. – С. 17 – 29.
3. Караулов Ю. Н. Общая и русская идеография / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1976. – 355 с.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства : Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів / М. П. Кочерган. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 368 с.
5. Кубрякова Е. С. О понятиях места, предмета и пространства / Е. С. Кубрякова // Логический анализ языка. Языки пространств. – М. : Языки русской культуры, 2000. – С. 84-92.
6. Левицкий В. В. Семасиология : монография для молодых исследователей / В. В. Левицкий. – Изд. 2, исправл. и дополн. – Винница : Нова Книга, 2012. – 680 с.
7. Никитин М. В. Основы лингвистической теории значения : Учебное пособие / М. В. Никитин. – М. : Выс. шк., 1988. – 168 с.
8. Осовська І. М. Сучасний німецькомовний сімейний дискурс : ментальний і вербальний ресурс : монографія / І. М. Осовська. – Чернівці : Видавничий дім «РОДОВІД», 2013. – 402 с.
9. Павлова А. А. Концептосфера внутрисемейных родословных: дис. ... канд. филол. наук : 10.02.01 / А. А. Павлова. – М. : РГБ, 2005. – 214 с.
10. Попова З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж : Истоки, 2001. – 191 с.
11. Приходько А. М. Концепти і концептосистеми в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / А. М. Приходько. – Запоріжжя : Прем'єр, 2008. – 332 с.
12. Путій О. С. Репрезентація концепту «СТАН ЛЮДИНИ» у сучасній німецькій мові: дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / О. С. Путій. – Запоріжжя, 2009. – 270 с.
13. Степанов Ю. С. Константы: Словарь русской культуры / Ю. С. Степанов. – М. : Академический проект, 2001. – 990 с.
14. Токарев Г. В. Дискурсивные лики концепта / Г. В. Токарев. Монография. – Тула, 2003. – 108 с.
15. Tolman E. C. Cognitive maps in rats and man / E. C. Tolman // Psychological Review 55. – 1948. – P. 189-208.

Гуцол А. Когнитивная карта матримонийного конфликтного художественного дискурса.

В статье осуществлен статистический анализ концептуального пространства матримонийного конфликтного художественного дискурса, в результате чего зафиксировано системные связи между концептами. Наличие отношений между самими концептами или их фрагментами является универсальной и, в то же время, уникальной характеристикой концептуальной системы дискурса. Такие связи могут быть статистически сильными, средними и слабыми, а их совокупность выстраивает уникальную когнитивную карту матримонийного конфликтного художественного дискурса. В данной статье рассматриваются собственно статистически средние межконцептуальные связи. Отношение между концептуальными элементами являются неотъемлемой составляющей концептуального пространства и характеризуется уникальной способностью последних создавать в концептуальной системе определенную карту на основе типичных системных связях.

Ключевые слова: когнитивная карта, межконцептуальные связи, матримонийный конфликтный художественный дискурс.

Gutsol A. The Cognitive Map of the Matrimonial Conflict Artistic Discourse.

The article presents a statistical analysis of the conceptual space of the matrimonial conflict artistic discourse, resulting in observed systematic relations between the concepts. The presence of relationships between concepts themselves or their fragments is universal and at the same time unique characteristic of conceptual discourse. These relationships can be statistically strong, medium and weak, and their complex builds a cognitive map of the matrimonial conflict artistic discourse. This article examines the statistically medium interconceptual connections. The relations between conceptual elements are an integral part of the conceptual space and is characterized by a unique ability to create in the conceptual system a definite map based on the most common systemic relations.

Key words: *a cognitive map, interconceptual connections, the matrimonial conflict artistic discourse.*

Наталія Деренчук
(Вінниця)

УДК 811.161. 2: 316. 37 О. Тягнибок

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СУЧАСНОГО
УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИКА (НА МАТЕРІАЛІ МОВЛЕННЯ ОЛЕГА ТЯГНИБОКА)**

Окреслено сутність поняття «мовна особистість». Установлено, що створення і всебічний аналіз мовної особистості сучасного парламентаря полягає в реконструкції його мовного вираження, враховуючи вікові особливості, і вміщує такі компоненти: психолінгвістичну специфіку (соціальні, психологічні, особистісні характеристики), особливості мовного портрета на рівні опису та аналізу всіх системно-мовних рівнів, а також специфіку мовної культури (комунікативна поведінка, врахування чинника адресата, своєрідність лексики). З'ясовано, що дослідження цього питання реалізовується шляхом звернення до промови конкретної мовної особистості і характеристики трьох основних її складових: лексики, тексту і метамовної свідомості. У пропонованій статті проаналізовано мовлення українського політика Олега Тягнибока відповідно до класичної трирівневої класифікації мовної особистості, яка охоплює вербально-семантичний, тезаурусний і мотиваційно-прагматичний рівні.

Ключові слова: *мовна особистість, мова політика, вербально-семантичний рівень, тезаурусний рівень, мотиваційно-прагматичний рівень.*

Постановка наукової проблеми. Новітні дослідження в галузі лінгвістики окреслили перспективи вивчення проблеми мовної особистості. У сучасних умовах інтеграції України в європейське і світове співтовариство великого значення набуває імідж політичного діяча, який визначається передусім його мовним портретом. Принагідно виникає потреба дослідження цього феномену, відстеження того, як специфіка мовної поведінки політика впливає на його суспільну значущість, популярність у засобах масової інформації, серед виборців, допомагає встановити довіру до дій влади, здобути політичну та соціальну підтримку.

Актуальність дослідження мовної особистості сучасного українського парламентаря, з одного боку, пов'язана з тенденціями зміни соціально-культурних і політичних стереотипів, які нерідко «руйнуються» з приходом до влади нових політичних лідерів та діячів, формуванням нових політичних сил та організацій, які видозмінюють та всіляко модифікують сталі норми політичної культури та етичні принципи політичного спілкування. З іншого боку, проблему вивчення мовної особистості українського політичного діячав сучасній вітчизняній лінгвістиці окреслено неповно, потребують детального опису складові його мовного портрета.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До мовної особистості, як об'єкта вивчення, україністика йшла різними шляхами: лінгводидактичним, літературознавчим, психолінгвістичним. У сучасному мовознавстві цей термін витлумачують неоднаково. Дослідники обґрунтовують специфіку існування особистості: мовної, комунікативної, словникової, філологічної та комбінованої. Оскільки мовна особистість володіє знанням мовної